

TANNENBERG GYÖRGY XIX. SZÁZADI KAMARAI ERDŐMESTER PÁLYAKÉPE
/A CSALÁDI EMLÉKEZET ÉS A VALÓSÁG/*

Dr. Nagy Domokos Imre

Egészen kis koromban is kedvenc esti meséim a család régebbi generációjáról szóló történetek voltak. De már akkor felfigyeltem arra, hogy ugyanazt a történetet az újabb elmesélés során már nem egészen úgy mondják el, mint korábban. Ez az érdeklődés aztán végigkísért a későbbi évtizedeken, és történetész-mivoltom állandó kihívásának éreztem, hogy a családi emlékezetet össze-
vessem a valósággal.

Azonban ez szinte lehetetlennek látszott, mivel "trianoni másodgenerációs" vagyok, és az összes általam ismert születési helyű ősöm közül mindössze egyetlen született a jelenlegi országterületen, ő is azért, mert a szülei éppen Budapesten tartózkodtak.

Végül is az elmúlt néhány évben módomban állott alaposabban utánanézni a dolgoknak, és úgy gondolom, hogy Tannenberg György szépapám esetében azt megpróbálhatom. Egyrészt, mert róla viszonylag teljesen látszó családi hagyomány maradt fenn, másrészt pedig kamarai tiszt lévén, reménykedhettem abban, hogy a központi szervek irataiban találok róla adatokat.

Igy állt végülis össze ez a pályakép, mely ha nem is tekinthető részletes életrajznak, összevethető a családi hagyománnyal.

A kutatás nehézségei

A családi dokumentumok egy része már nincs meg, mégpedig épp e korszakra vonatkozóan. Egy részük visszamaradt a család régi lakhelyén, az elhozottak nagy része pedig Buda ostromakor semmisült meg. Ugyanakkor mind a kamarai, mind az abszolutizmus kori pénzügyigazgatási iratanyagot /még az "ántivilágban"/ istentelenül megselejtezték, így vannak állagok, amelyekből alig maradt.^{1/}

Kutatási módjaim az volt, hogy előbb jó bő időhatárok között megnéztem a szóbajöhető állagok mutatókönyveit, s az itt megtalált iktatószámot szükség esetén visszakerestem az iktatókönyvben is /ugyanis az itteni bejegyzés, ha

* Elhangzott az 1989. február 17-i Szakosztályülésen

kicsivel is, de részletesebb/. Csak ezután néztem meg, hogy megmaradt-e az irat. Általában nem, ugyanakkor találtam viszont egy-két olyat, melyet a mutatókönyv alapján nem vettem volna gyanúba, pedig hasznosítható adatokat tartalmazott.

Igen hasznosak voltak a különböző tiszti cím- és névtárak, de többször "pluszmínusz" egy-két év pontatlansággal hozták az adatokat. Sajnos a budapesti összes nagykönyvtárban nincs teljes sorozat belőlük, főleg az 1850-1880 közti évek sorozata hiányos.

A leszármazás

Tannenberger György	- Teller Mária
Tannenberger György	- Kasztl Mária
/1788-1860 után/	/1799-1871/
Richter György	- Tannenberg Mária
/1812-1892 körül/	/1829-1895 körül/
/Richter/ Réz Géza	- Péch Eleonóra
/1864-1938/	/1862-1941/
dr. Kosáry János	- Réz Eleonóra /Lola/
/1881-1942/	/1892-1984/
dr. Nagy Imre	- Kosáry Judit
/1911-1944 vége vagy 45 eleje/	/1917-1982/
dr. Nagy Domokos Imre	- Séra Ágnes
/1940-/	/1944 - elv./
ifj. Nagy Domokos	
/1966-/	

A családi emlékezet

Részletek nagyanyám, Kosáryné Réz Lola kéziratos visszaemlékezéseiből:^{2/}

"Valamelyik német fejedelemségben /nem tudom, miért gondolom vagy álmodom, hogy a Feketeerdő táján lehetett/, élt az udvarnál egy fiatal költő. Tannenberger György. Mondják, csinos volt, s vonzotta az asszonyokat... Mi is történt tulajdonképpen, nagyon szerettem volna kiböngészni gyermekkorunkban előkerült francianyelvű naplójából, de olyan apró betűkkel volt írva, és úgy el volt mosódva az írás az elsárgult papíron, hogy néhány szonett kivételével semmit sem tudtunk elolvasni belőle. Annyit tudtunk csak meg, hogy beleszere-

tett valamelyik hercegnőbe, s állítólag a hercegnő viszonzta az érzelmeit, - vagy talán valamelyik hercegnő szeretett beléje, és ő megszökött a család cinikusabb és mindenütt iróniát kereső férfitagjainak felfogása szerint?

Elég az hozzá, hogy szöknie kellett szülőhazájából, és Magyarországon, Keszthelyen telepedett meg. Itt az akkor megnyílt Georgiconnak először hallgatója, majd később tanára lett. Teller leány volt a felesége. Fia, ugyancsak György, Kappel Máriát vette feleségül.

Egy Tannenberger György valami állami tanácsos volt, de talán nem gazdász, hanem erdész. Sírját ott láttam a régi selmeci temetőben.

Ifjabb korában Maluzsinán teljesített szolgálatot, ez valahol fenn a Szepességben vagy Liptóban lehet. 1847 novemberéből kelt a keresztlevél-másolat, mely később előkerült, s melyet valószínűleg házasságkötés céljára kértek Maluzsináról az akkoriban már másutt lakó családtagok. Ennek a másolatnak a tanúsága szerint D. Georgius Tannenber, Sylvarum Ebequitator és feleségének, Kastel Máriának 1829. augusztus 5-én Mária Franciska Klotild névre keresztelt kisleánya született. A keresztszülők D. Joannes Szartory ustrinae praefectus Szomolnokon, valamint D. Francisca Hartman. A keresztelő lelkész Zavadszky franciskánus volt.

Nagymama gyermekkorát valószínűleg Maluzsinán töltötte. Most már nem tudnék utánajárni, hogy a Selmecen eltemetett Tannenberger György a második vagy harmadik generációhoz tartozik, apja vagy testvérbátyja volt-e nagymamának, s hogy hány testvére volt tulajdonképpen. Én egyet ismertem: Félix bácsit, aki szakállas öreg bácsika volt az én kiskoromban, és valahányszor eljöttünk, kétszersültet adott, még pedig jó mandulás kétszersültet. Úgy rémlik, akkoriban már nagymamánál lakott, agglegény vagy özvegy sorban... A régi családi levelek közt nem egy kötelezvényt találtam, közülük az egyik így szólt:

'Kötelezvény 50 azaz ötven váltó krajcárról, melyet Tannenber Félix úrtól kölcsön vettem, és a jövő hónap elsején meg fogom fizetni.'

Következett az aláírás, s a kötelezvény hátán valami részletezés volt, mely szerint két vagy három részletben ugyan, de megkapta a kölcsönpénzt Félix bácsi. A kölcsönvevők rendszerint diákok voltak, selmeci diákok, és ő maga, mintha valaki mondta volna, kohótiszt volt, míg el nem öregedett. Mikor hagy-

ták el nevükből a két utolsó betűt, nem tudom....

Később, már asszonykoromban, találkoztam Tannenbergekkal, a család elterjedt, s tudtommal fennmaradt az eredeti szinten: tisztviselők, mérnökök, tanárok lettek. Józan emberek, akik nem igen írtak szonettek, és nem éltek át romantikus kalandokat holmi hercegnőkkel, - bár ki tudja? Mindenesre nagy fejlődésválással vehették észre Tannenberg György és Kastel Mária, hogy legfiatalabb gyermekük szörnyűséges gondolatokat forgat a fejében.

Énekesnő szeretett volna lenni, színpadra vágyott... Hanemhát szülei megijedtek, a leánykát gyorsan férjhezadták."

A valóság

Mint remélhető volt, a legkorábbi adatot a Georgiconnál találtam meg. A hallgatók Csanády Gusztáv által összeállított névsorában 1305.szám alatt szerepel Tannenberger György, aki 1788-ban a morvaországi Zauchtlnben született. /Egy nem egykorú, de autentikusnak tűnő családi feljegyzés szerint február 19-én./^{3/}

Csanády adatgyűjtése óta megghiányosult az iratanyag, így hiányoznak a korai évek anyakönyvei is. De azért találtam néhány adatot a megmaradt vizsgalapok némelyikén az 1812/13-as tanévből. /Jó tanuló volt./^{4/}

Csanády oktatói névsorában nem szerepel a neve, ő azonban utalt arra, hogy az erdészeti oktatók zömmel hiányoznak belőle.^{5/} /Igy nincs benne az alább említendő Tannenberger Antal sem./

Szépapám nevét nem találtam meg a Festetics-uradalom igen részletes és precíz személyzeti tabelláiban. Szerepel viszont itt Egy Tannenberger Antal "vadászpraktikáns" később "vadász tanító" 1815 és 1818 között.^{6/} Ő lehetett a család zalai ágának megalapítója. /Velük csak közvetett kapcsolatom volt egy azóta elhúnyt rokonon keresztül, s annyit tudtak mondani, hogy ősük a XVIII-XIX. század fordulóján jött Magyarországra, s először a Festeticsek szolgálatában állott./

Egyébként Keszthelyen nem maradhattak soká, mert az anyakönyvekben 1800-1850 között nem szerepel a név. /Igaz, a házassági tanúkat és a keresztszüleket nem

néztem meg./

A következő megfogható dátum 1818. IV. 22. Ekkor a Budán székelő Főerdőfelügyelő /Supremus Forrestalis Inspector/ javaslatára Ungvárra nevezték ki erdőmesteri segédnek. /"G.T. in adjunctum sylvanatus offi. Unghvariensis denominatus."/7/

A közbülső időszakra mindössze egy németnyelvű erdészeti jegyzet utal, melynek eleje hiányzik.^{8/} A már meglévő 5. oldalon a keszthelyi erdőkkel kapcsolatos bejegyzés van, a 6. oldalon az 1816-os évszám olvasható, a 26. oldalon lévő utolsó bejegyzés pedig az Offner Zeitung 1821. évi 32. számára hivatkozik.

Az biztos azonban, hogy sem a selmeci Akadémia, sem a pesti Institutum Geometricum hallgatóinak névsorában nem található.^{9/} Ezt azért is fontos megemlíteni, mert néhányszor geometraként szerepel a bejegyzésekben.^{10/}

1819. július 21-én iktatták házassági szabadság iránti kérelmét.^{11/} Szépanyám neve itt nem szerepel. A családi feljegyzésekben több alakban is megtalálható, de az egyetlen eredeti dokumentumban a Kasztl alak olvasható.^{12/}

Néhány semmitmondó bejegyzés mellett érdekesebb az, hogy 1822 elején önálló felmérési munkát végez Alsó-Domonyán.^{13/}

1822. március 23-ával nevezik ki Maluzsinára erdőtisztnek /Obequitator sylvarum/. Az ügy érdekessége, hogy ungvári állásából történő felmentése Tannenberger, maluzsinai kinevezése pedig már Tannenberg néven történik.^{14/} Ettől kezdve jó ötven éven keresztül végigkíséri a családot a két névalak keveredése, de az egyetlen egykorú dokumentumban, a hivatkozott házasságlevélben Tannenberg áll.

Maluzsina apró kis község volt Liptó megyének az Alacsony-Tátra északi lejtőire felhúzóddó részén. Fényes Elek szerint mindössze 284 lakosa volt. Egy rézhámor és egy erdőgondnokság volt itt.^{15/} A mai józan ésszel ellentétben ekkor még nem a közeli hradeki vagy lykavai, hanem a jóval messzebb lévő szomolnoki uradalomhoz tartozott. Természeti és erdészeti viszonyait Divald Adolf 1870-es szemlejelentéséből ismerhetjük meg. Ezek szerint a pagony területe 9450 katasztrális hold volt.^{16/} Az Y-alakban összefutó Maluzsina és Hodrusa patakok

mellett feküdt, s "a legnagyobbára keskeny völgyek 10-35 foknyi lejtőkkel kerítettnek..." - olvasható, majd ez áll benne: - "magas fekvésénél fogva igen zord klimával bír ... az évi középhőmérséklet legfeljebb a 7-8 C fokot éri el."^{17/} A lipcsei kincstári uradalmakban "a vágható és túlért 200-300 éves állabok aránytalanul nagy tért foglalnak el... biztos jeléül annak, miszerint az egész fatermést felhasználni nem voltak képesek." /Ebben az időben az egyetlen szállítási lehetőség a Vágon történő faúsztatás volt./^{18/}

Az elkövetkező negyedszázadra szinte alig van adat. Megszületnek és felnőnek gyermekei, akik az 1840-es években elkerülnek hazulról. Mint érdekességet jegyzem meg, hogy beosztását magyarul eleinte erdőkerülő vagy erdőr néven emlegetik, holott ezen elnevezések altiszti beosztásokat jelöltek. Lánya házasságlevelében viszont az egyszerűség kedvéért kamarai tiszt olvasható.^{19/}

1848/49-ben a helyén marad. Feltehetően nem csinált semmit. A trónfosztás után ő is aláírta a kormánynak tett hűségnyilatkozatot, -dehát ezt minden állami alkalmazott megtette, ha nem akarta állását elveszíteni.^{20/} Ebből azonban baja nem lehetett, hiszen a nála jóval exponáltabb veje, Richter György is megkapta 1850. február 11-i kelettel "vom Pressburger Kriegsgerichte" az igazoló végzést ártatlanságáról.^{21/} Véleményem szerint a császári adminisztrációnak szűksége volt a jó szakemberekre, s ha az illető nem hőzöngött nagyon, vagy nem akadt "jóindulatú" feljelentője, az "apróbb szépséghibákat" inkább nem vették észre.

A következő néhány év bizonytalan. A csk. budai, pozsonyi és kassai Pénzügyigazgatási Osztályok anyagának mutatóiban néha feltűnik a /Tannenber/er/ név, de keresztnév hiányában nem sikerült viselőjét azonosítani.^{22/} 1856-ban azonban már a szomolnoki Bányügyi Főhivatal /Kk. Bergwesen-Inspectorats-Ober-Amt in Schmölnitz/ ideiglenes tanácsosa és erdőmester Szomolnokon./provizorische Assessor und Waldmeister/.^{23/}

Az utolsó adatok 1860-ból valók. Február 6-án kéri az Ober-Amt nyugdíjazásához ungvári szolgálati idejének igazolását.^{24/} Erre a kerületi pénzügyigazgatóság /Finanzbezirksdirection Ungvár/ február 29-én válaszolt.^{25/} Így tisztes negyven évi szolgálat után 72 évesen ment nyugdíjba.

Az erdészeti köz- vagy szakmai életben való részvételére adatot nem találtam. Nem szerepel a neve Gerlai bibliográfiájában sem.

Az utódok

Gyermeki közül jelenleg háromról tudok, mind Maluzsinán születtek.

Imre 1822-24 között született. 1842-ben iratkozott be a selmeci akadémiára, azonban csak 1846-ban végzett, mert a 2. évfolyamot meg kellett ismételnie. 1846. december 2-án kezdte el szolgálatát a lykavai kamarai uradalomban. 1849. június 24-én lett erdőtiszt Oszadán. Az 1850-es években először Kassán pénzügyigazgatósági erdészeti fogalmazó, majd Nagybányára került a kamarai Bánya-Erdő- és Jóságigazgatósághoz /Berg- Forst- und Güterdirection/ ellenőrző főerdésznek. /controllirender Ober-Förster/. 1863-ban újra Kassán van a régi beosztásában, 1864-67 között nincs adat róla, majd az 1870-es években Zsarnócán Kezelő főerdész.^{26/}

A családi emlékezetből teljesen kiesett, a fentieket én szedtem össze.

Félix /vagy ahogyan a hivatalos iratokban 1863 után egyre inkább szerepel: Bódog/ három-négy évvel lehetett fiatalabb. Ő is Selmecen végzett, de bányászként. A szabadságharc idején engedéllyel otthon tartózkodott. Végzés után mindvégig Selmecen és környékén volt állásban. Sokra nem vihette, mert néhány évvel a nyugdíjazása előtt is csak "vegyelemzőségé".^{27/}

Vezetéknevük az 1870-es évektől már csak Tannenberg alakban olvasható.

Mária úkanyám volt a legfiatalabb. 1829. augusztus 5-én született Maluzsinán. Úkszüleim 1843/44 körül ismerkedhettek meg, mert Richter György 1843 végén került Maluzsinára.^{28/} Az esküvő azonban csak 1847 őszén volt,^{29/} s egy tizennyolc éves hajadon esetében semmiképpen sem lehet leánykáról beszélni. Az elképzelhető, hogy az eljegyzése történt 15 vagy 16 évesen, márcsak azért is, mert elérhető közelségben más völegény-jelölt nem volt.

Úkapámat 1848-ban már a Pénzügyminisztérium helyezte át Körmöcbányára.^{30/} Mint említettem, hamar igazolták, de aztán hamarosan Nagybányára került, s csak hét-nyolc év múlva helyezték vissza Selmecre. Itt dolgozott aztán nyugdíjazásáig.^{31/}

A családi hagyományban 23 év korkülönbség szerepel a házasfelek között, ez azonban valószínűleg kevesebb volt.^{32/}

Házasságukból tizenegy gyerek született. Közülük kétségtelenül tizedik gyere-

kük, Réz Géza dédapám a legjelentősebb, aki 1918/19-ben a Főiskola rektora volt. Három fia közül kettő: Ferenc /1900-1964/ és Endre /1902-/ erdész lett, de már Sopronban végezve. Nekik azonban csak lányaik születtek, s így elveszett az a lehetőség, hogy a család továbbra is az Alma Materhez kötődjék.

/Dédanyám, Péché Eleonóra régi bányatiszti családból származott. Édesapja Péché Antal, anyai nagyapja Szajbély István, sőt egyik dédapja Scherübl /eredetileg: Cheruble/ Péter is Selmecen végzett.^{33/}

A kötődést a család filosz tagjai vitték tovább: nagyanyám Kosáryné Réz Lola regényeivel, a következő generációk történész tagjai kutatásaikkal. Sőt lehet, hogy a szétágazott leszármazottak általam nem ismert tagjai közül voltak még selmeci, soproni vagy újabban miskolci diákok.

Dédapám testvérei közül ketten érdemelnek említést még. Richter Ede Selmecbánya főlevéltárnoka és a városi múzeum alapítója volt^{34/}, Laura pedig annyit mesélt leánykori élményeiről, hogy a végén nagyanyám regényhőssé emelte.^{35/}

Záró gondolatok

A családi hagyományra is vonatkozik az, ami igaz minden szájhagyományra: az idő lerövidül benne, események összerosódnak, a kevésbé fontosnak tűnő szereplők kiesnek az emlékezetből, de tulajdonságaik és élményeik egy részét mások öröklik.

Jelenleg egyértelműnek látszik, hogy a család két lépcsőben érkezett Magyarországra. A romantikus szerelmi történet - melyre a család valamennyi idős tagja, aki még nézegette a napló lényegében egyformán emlékezett - az idősebb György élménye volt, míg a Georgiconba a fiatalabb járt. Ugyancsak összerosódottnak látszik ükszüleim házasságának időpontja is az eljegyzéssel. Ebben is, mint a korkülönbség eltúlzásában, nagyanyám fantáziájának szerepét érzem, aki érthetően jobban együttérezhetett az általa még ismert nagymavával, mint a családi hagyományban kevésbé rokonszenvesként megmaradt, őáltala már nem ismert nagypapával.

Érdekes az is, hogy míg Félix bácsi emlékét nagyjából a valóságnak megfelelően őrizte meg az emlékezet, Imre teljesen elfelejtődött.

Erdészettörténeti szempontból szépapám pályája azért fontos, mert eddig nem tudtunk arról, hogy valaki georgiconi végzettséggel állami /erdő-/tiszt lehetett volna.

Úgy vélem, szépapám pályaképéhez már csak véletlenül találhatok adatokat, a további kutatás inkább a Selmecen végzett leszármazottak pályaképét bővítheti.

Véletlen családtörténeti érdekesség, hogy szépapámról az előadást éppen születése kétszázadik évfordulóján tartottam meg az OEE Erdészettörténeti Szakosztály ülésén.

JEGYZETEK

- 1./ FÁBIÁNNÉ többhelyütt, pld. I.9, II. 435, KÁLLAY 8-9,; SINKOVICS egész tanulmánya erről szól.
- 2./ KRL 29-30.
- 3./ CSANÁDY G.: 79; családi iratok - KD.
- 4./ OL FCsL: Georgicon . 12. csomó C.9.b. tétel. Vizsgalapok. 1813. II.8. "Oeconomica Ruralis" Classis 1-a; II.9. gyakorlati jegy: 1-a Classis; VII. 15. "Oeconomica Rustica" Eminens.
- 5./ CSANÁDY G.: 111.
- 6./ OL FCsL: Központ. Udvari tabellák 1815-1819.
- 7./ OL MKL: Dec. 11736/1818 /mutató és iktató/.
- 8./ Családi iratok - eredtije KD, Xerox-másolata NDI.
- 9./ FALLER G. - és FODOR F. összeállításában.
- 10./ OL MKL: Dec 10529/1821 és 40406/1821 /mutató és iktató/
- 11./ OL MKL: Dec 20805/1819 /mutató és iktató/.
- 12./ Richter György és Tannenbergy Mária házasságlevele. Liptó-Szent-Péter ág. h.ev. egyházközség, 18/1847. - Családi iratok KD.
- 13./ OL MKL: Dec 1471/1822 /mutató és iktató/
- 14./ Felmentés: OL MKL: Dec 17402/1822 /mutató és iktató/ - Kinevezés MKL: Mont 6582/1822 és 12431/1822 /mutató/.
- 15./ FÉNYES E.: 1843: II.182; 1847: II.158; 1851: III.65.
- 16./ DIVALD A.: 90.
- 17./ DIVALD A.: 82 + térképmelléklet.
- 18./ DIVALD A.: 98.
- 19./ TCN 1845: 222; 1846:231; 1847:243; - id. házasságlevél.

- 20./ KD. szóban. A PM-tanulmány anyaggyűjtése közben került kezébe az irat-csomó, de a jelzetet akkor érthetően nem írta ki. Egyébként az ilyen tömeges hűségnyilatkozatok értéke közismert...
- 21./ 166/1850. - Családi iratok KD
- 22./ OL FILDA Pressburg: Ált. 8036/1850, 27987/1851 és 42293/1852 /mutatók/.
- 23./ HSHB 1856: IV.326; 1858:IV.294; 1859:IV. 215 = SHB 1859:215. A korábbi évfolyamokat egyetlen könyvtárban sem találtam meg.
- 24./ OL FLDA Kaschau: Ált. 2062/1860 /mutató és iktató/.
- 25./ OL ih. 3621/1860 /mutató és iktató/
- 26./ FALLER G.: 172, VADAS J.: 332; - Selmei akv. 1843/44: "Muss den Jahrgang repetiren.", 1844/45: "Bildet sich für ung. Forstdienste. Hat den dritten Jahrgang wiederholt." NMEL; gépírt másolat: családi iratok NDK; - OL PCV: Közp. 8002/1850 /iktató/ = FLDA Pressburg: Előiratok 8002/1850 /mutató/, S et F 9204/1850 /irat/ - SHB 1859:254 - OL FLDA Kaschau: Ált. 25084/1860 /mutató/ - TCN 1863:253; 1873:122; 1875:100; 1879:117. 1884-ig sehol sem találtam kötetet, az 1884-esben már nem szerepel. - FALLER ih. szerint selmei főerdész, de az összes adat ellentmond ennek. Az elképzelhető, hogy praxiként néhány hónapot szolgált Selmecen, ha az "E. Tannenberger parkikant" bejegyzés órá vonatkozik. OL MKL: Mont. 23592/1846. /mutató/.
- 27./ FALLER G.: 181. - Selmei akv. 1847/48: "1848-adik évi 490. sz. a. szabadságot nyert az 1848/9 tanévben való honn maradhatásra." 1849/50. "Sein Absolutorium erhalten B 455'850." MEL, gépírt másolat: családi iratok NDI; Zeugnis. Liptószentmiklós, 1849. december 4. EFEL, xerox-másolat: családi iratok NDI - HSHB 1858:IV.295; 1859:IV.215; TCN 1863:272; 1864:202; 1867:202; 1873:117; 1875:97; 1879:113; 1884:167; 1886:202; 1887:202 - KRL 30. - FALLER ih. szerint bánya-számvevőségi tiszt lett volna, de ennek minden adat ellentmond.
- 28./ OL MKL: Mont. 43802/1843 /mutató/.
- 29./ Id. házasságlevelük.
- 30./ KD:PM 314/ és az ott hivatkozott levéltári jelzeten/,-
- 31./ SZINNYEI J.: XI. 966; SHB 1859:121 és 253 /mindkét helyen feltüntetve!/ TCN 1863:272. /Dédapám 1864-ben már Selmecen született./ - Nyugdíjazási ügyének iratai: családi iratok KD. - Hogy a nagybányai kitérőnek volt-e politikai melléköngéje, nem tudjuk, a kamarai tiszteket, főleg a bányászokat és kohászokat elég sokat helyezgettek át.
- 32./ KRL 33. Ez 1806-os születést jelentene, ami viszont másutt a családi fel-

jegyzésekben nem található. Szerepel viszont a túl korainak tűnő 1803, továbbá 1812. Ezt erősíti házasságlevelük /"35 éves"/ és az, hogy 1831-ben iratkozott be az Akadémiára. /FALLER 146/.

- 33./ FALLER G.: 161. /Péché/, 112 /Szájbély/ és 92 /Scherübl/. Ez utóbbi aszimilálódását fejezte ki neve helyesírásának változásával.
- 34./ SZINNYEI J.: XI. 966.
- 35./ KRL: Laurácska meggyógyul. Bp. 1930.

FORRÁSOK ÉS RÖVIDÍTÉSEK

Levéltári források

Magyar Országos Levéltár /OL/

- Magyar Kamara Levéltára /MKL/: E 86 Montanistica /Mont/; E 87 Oeconomica /Dec/.
- Abszolutizmuskori Pénzügyigazgatási levéltár: Kk. Provizorische Cameral Verwaltung /PCV/: E 350 Központi segédkönyvek /Közp./; + 358 Salinaria et Forrestalia /S et F/;
- Kk. Finanz Landes Directions Abtheilung /FLDA/ Pressburg: E 404 Előiratok; E 676 Általános iratok /Ált./
- A Festetics család levéltára /FCsL/: P 274 Központi birtokigazgatás és gazdálkodás /Központ/; P 283 Georgicon.
- Erdészeti és Faipari Egyetem Levéltára, Sopron /EFEL/
- Nehézipari Műszaki Egyetem Levéltára, Miskolc /NMEL/
- A selmecbányai Bányászati és Erdészeti Akadémia iratai /levélbeni közlések/
- Családi iratok és feljegyzések - Kosáry Domokos /KD/, a későbbiek - a Pest megyei Levéltárba kerül letétbe és NDI /Nagy Domokos Imre/.

PUBLIKÁCIÓK ÉS KÉZIRATOK

- CSANÁDY G.: Emlékkönyv a Georgicon alapításának 100-ik évfordulója ... alkalomból. Keszthely, 1897.
- DIVALD A.: Jelentése a Máramaros- Ungh és Liptómegeye kincstári erdőségeiről. Buda, 1870.
- FALLER G.: A selmeczi m.k. Bányász- és Erdész-Akadémia ... emlékkönyve. Selmeczbánya, 1871.
- FÁBIÁNNÉ KISS E.: A Magyar Kamarai Levéltár. Bp. 1973. soksz. Levéltári leltárak 61.
- FÉNYES E.: Magyar Országnek... mostani állapotja I-II. 2. kiad. Pest, 1843.
- Magyarországi leírása. I-III. Pest, 1847. - Magyarország geographiai szótára I-IV. Pest, 1851.

- FODOR F.: Az Institutum Geometricum. Bp. 1955.
- GERLAI A.G.: A magyar erdészeti irodalom könyvészete I. Bp. 1935.
- KÁLLAY I.: Az abszolútizmuskori pénzügyigazgatási levéltár. Bp. 1970. soksz.
Levéltári leltárak 50.
- KOSÁRY D.: Kossuth pénzügyminisztériuma 1848-ban. In: A történelem veszedelmei. Bp. 1987. 279-230. /=KD:PM/
- KOSÁRYNÉ RÉZ L.: Honnan jövünk - hová megyünk? /Kéziratoss visszaemlékezések/.
/= KRL/ /Egy példány: NDI/
- SÁGI K.: Georgicon 175. Bp. 1972.
- SINKOVICS I.: A Magyar Kamara selejtezéseinek története. Levéltári Közlemények 1939: 84-129.
- SZINNYEI J.: Magyar írók élete és munkái I-XIV. Bp. 1891-1913.
- VADAS J.: A selmeczbányai m.kir. Erdőakadémia története és ismertetője. Bp. 1896.

ÉVKÖNYVEK ÉS FOLYÓIRATOK

- Mittheilungen des Ungarische Forstvereins 1854-1864.
- Novum Calendarium ad Annum ... - Schematismus inclyti Regni Hungariae ... -
Magyarország... Tiszti Czim - és Névtára az ... évre. /= TCN/
- Hof- und Staats-Handbuch des Kaisrethums Österreichs für das Jahr... /=HSHB/
Staats-Handbuch der sämmtlichen Verwaltungsgebiete des Königreichs Ungarn
für das Jahr ... /=SHB/